

สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอในเขตภาคตะวันออก

พิศมัย หลงเจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

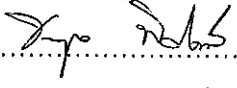
กรกฎาคม 2549

ISBN 974-502-853-3

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของพิสมัย หลงเจริญ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

.....ประธาน

(ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์)

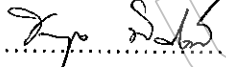
.....กรรมการ

(ดร.สมโภชน์ อเนกสุข)

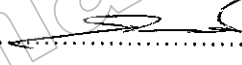
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์)

.....กรรมการ

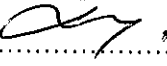
(ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์)

.....กรรมการ

(ดร.สมโภชน์ อเนกสุข)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ วาณี ฐานวงษ์สานติ)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ มีคุณ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ของ
มหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่...12...เดือน...พฤษภาคม...พ.ศ.2549

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตากรุณา และได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จาก ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษาควบคุมดูแลให้คำแนะนำแนวทางในการศึกษาค้นคว้าตลอดเวลาที่ทำการวิจัย รวมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างละเอียด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์ และ ดร.สมโภชน์ อเนกสุข กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่อนุเคราะห์ให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์อนุชา พงษ์เกษม อาจารย์สุชาติ ศรีนวลนัค และอาจารย์พัชรา เต็งรังสรรค์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือ ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัว ที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนด้วยดีตลอดมา

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

พิสมัย หลงเจริญ

42922755: สาขาวิชา: บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์; ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)

คำสำคัญ: ห้องสมุดประชาชนอำเภอ/ สภาพการดำเนินงาน/ เขตภาคตะวันออก

พิกมัย หลงเจริญ: สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ ในเขตภาคตะวันออก

(AN OPERATING CONDITION OF AMPHUR PUBLIC LIBRARIES IN EASTERN REGION OF THAILAND) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์, D.A., ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์, กศ.ม., สมโภชน์ อนนกสุข, กศ.ค. 87 หน้า. ปี พ.ศ.2549. ISBN 974-502-853-3

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของห้องสมุดประชาชนอำเภอ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ในเขตภาคตะวันออก กลุ่มประชากร คือ หัวหน้างานห้องสมุดประชาชนอำเภอ ในเขตภาคตะวันออก จำนวน 49 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบขนาดของผล

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ มีดังนี้

1. ด้านสถานที่ตั้ง/ อาคารสถานที่ พบว่า ห้องสมุดประชาชนอำเภอ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตชุมชน การคมนาคมสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง มีอาคารเป็นเอกเทศ มีแสงสว่างเพียงพอและอุณหภูมิเหมาะสมต่อการศึกษาค้นคว้า
2. ด้านบุคลากร พบว่า ห้องสมุดประชาชนอำเภอ ส่วนใหญ่มีบุคลากรห้องสมุด จำนวนแต่ละ 1 คน ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ห้องสมุด รองลงมา คือ นักการภารโรง และบรรณารักษ์ ตามลำดับ ในด้านวุฒิการศึกษา พบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาบรรณารักษศาสตร์ ส่วนเจ้าหน้าที่ห้องสมุด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาอื่น ๆ และนักการภารโรง จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
3. ด้านบริการและกิจกรรม พบว่า ห้องสมุดประชาชนอำเภอ ส่วนใหญ่เปิดบริการทุกวัน เวลา 08.30 -16.30 น. หยุดวันนักขัตฤกษ์ ผู้ใช้บริการเป็นประชาชนทั่วไป นำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ได้อย่างค่อนข้างมีประสิทธิภาพ ส่วนบริการของห้องสมุด ส่วนใหญ่ให้บริการยืม-คืน รองลงมาคือ บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าและบริการแนะนำการใช้ห้องสมุดตามลำดับ ในด้านการจัดกิจกรรม พบว่า ส่วนใหญ่จัดกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ รองลงมา คือ กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ และกิจกรรมการประกวดวาดรูป ระบายสี ตามลำดับ
4. ด้านวัสดุ อุปกรณ์และครุภัณฑ์ พบว่า ส่วนใหญ่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในห้องสมุด ได้อย่างค่อนข้างเหมาะสม มีตู้หรือชั้นหนังสือเหมาะสมกับการใช้งาน มีเก้าอี้เหมาะสมกับการให้บริการ มีวัสดุอุปกรณ์ในการซ่อมหนังสือที่เพียงพอ แต่ห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่มีวัสดุอุปกรณ์สำหรับให้บริการแก่ผู้พิการ
5. สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอตามสภาพที่มีอยู่ในปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็น แตกต่างกันมากที่สุด คือ จำนวนหนังสือที่มีให้บริการ รองลงมา คือ จำนวนคอมพิวเตอร์ให้บริการอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์สำหรับใช้ปฏิบัติงาน หนังสือพิมพ์ภาษาไทย ชั้ววงเครื่องรับโทรทัศน์ งบประมาณจัดซื้อสื่อ ใต้ทำงานสำหรับ เจ้าหน้าที่ บุคลากรห้องสมุด เครื่องปรับอากาศ และงบประมาณค่าสาธารณูปโภค ตามลำดับ

42922755: MAJOR: LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE; M.A.

(LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE)

KEYWORDS: PUBLIC LIBRARY/ OPERATING CONDITION

PITSAMAI LONGCHAROEN: AN OPERATING CONDITION OF AMPHUR
PUBLIC LIBRARIES IN EASTERN REGION OF THAILAND: THESIS ADVISORS:
KWANCHADIL PHISALPHONG, D.A., TADASAK WACHIRAPREECHAPONG, M.Ed.,
AND SOMPOCH ANEGASUKHA, Ed.D. 87 P. ISBN 974-502-853-3

This research's aim was to study and compare the present operating condition and the expected operating condition of Amphur public libraries, Office of Non-Formal Education Management, Eastern Region. The target group was heads of 49 Amphur public libraries in the Eastern Region, Tool used to collect data was a set of questionnaires. Statistics used to analyse the data were percentage, mean, standard deviation and the test of effect size. At the result of the research, it was found that:-

1. Location: Most of Amphur public libraries were located in communities with medium level of convenient transportation. The library had its own buildings with proper light and proper temperature for studying.
2. Personnel: In most of the Amphur public libraries, there was only 1 personnel per library who was either library officer, janitor, or librarian, respectively. For education level, most of librarians got bachelor degree education, majoring in Library Science, most of library officers got bachelor degree in other fields, and janitors got secondary certificate.
3. For services and activities, most of Amphur public libraries open every day, for general public except for public holidays. Automatic library systems were used for the libraries rather effectively. The library services were mainly circulation service, reference and information service, and also library guidance service, respectively. For activities, most of Amphur public libraries arranged activities for children on the National Children Day, other activities on other national holidays and specific days for picture drawing and painting, respectively.
4. Materials, Equipments, and tools: information technology were available rather properly in most libraries. There were suitable book shelves as well as enough tables, and chairs for the service. There were enough materials and tools for book repairing. However, there were no materials and equipments for disables.
5. The way the Ampur public libraries operated at present was different from the way they should be operated according to of the number of the books available, computers for Internet service, computers for working, newspapers, television shelves, budget for media, working tables for staff, library personnels, air-conditioners, and budget for public utility, respectively.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ความหมายของห้องสมุดประชาชน.....	7
ความสำคัญของห้องสมุดประชาชน.....	9
ประวัติความเป็นมาของห้องสมุดประชาชน.....	10
วัตถุประสงค์ของห้องสมุดประชาชน.....	11
ห้องสมุดประชาชน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน.....	12
บทบาทหน้าที่ของห้องสมุดประชาชน.....	12
ขนาดของห้องสมุดประชาชน.....	12
ลักษณะงานห้องสมุดประชาชน.....	13
ลักษณะของห้องสมุดประชาชนที่ดี.....	16
แนวทางการปรับปรุงห้องสมุดประชาชน.....	18
แนวโน้มห้องสมุดสมัยใหม่.....	20
มาตรฐานห้องสมุด.....	22
สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน.....	25
ความเป็นมา.....	25
แนวคิดและหลักการการศึกษาออกโรงเรียน.....	26

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภารกิจสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
3 วิธีดำเนินการวิจัย	32
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	32
การสร้างเครื่องมือ.....	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	34
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	49
สรุปผลการวิจัย.....	49
อภิปรายผล	50
ข้อเสนอแนะ	54
บรรณานุกรม.....	57
ภาคผนวก	61
ภาคผนวก ก.....	62
ภาคผนวก ข.....	66
ภาคผนวก ค.....	78
ภาคผนวก ง	82
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	87

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การเปรียบเทียบสถาปัตยกรรมห้องสมุดดั้งเดิม – สมัยใหม่.....	21
2	สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ ด้านสถานที่ตั้ง/ อาคารสถานที่.....	37
3	บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานห้องสมุด	38
4	วุฒิการศึกษา/ สาขาวิชาของบุคลากรห้องสมุด	38
5	สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์.....	39
6	สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอและการบริการ.....	40
7	ผู้ให้บริการห้องสมุด.....	43
8	สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ ด้านการจัดบริการ	43
9	สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ ด้านการจัดกิจกรรม.....	44
10	สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ ตามสภาพที่มีในปัจจุบัน และสภาพที่ควรจะเป็น	46
11	ข้อเสนอแนะของหัวหน้างานห้องสมุดประชาชนอำเภอ.....	48
12	ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ	79
13	ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง การประเมินสภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน อำเภอ	80
14	มาตรฐานของห้องสมุดประชาชนอำเภอ.....	83
15	รายชื่อห้องสมุดประชาชนอำเภอ ในเขตภาคตะวันออก	84